

RAAP-NOTITIE 4547

Plangebied Leuvenumseweg 70 te Harderwijk

Gemeente Harderwijk
Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend
veldonderzoek (proefputjes en boringen)

4250 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

RAAP

Archeologisch Adviesbureau

Colofon

Opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau

Titel: Plangebied Leuvenumseweg 70 te Harderwijk, gemeente Harderwijk; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (proefputjes en boringen)

Status: eindversie

Datum: 18 juli 2013

Auteur: drs. J. Holl

Projectcode: HAUM

Bestandsnaam: NO4547_HAUM

Projectleider: drs. J. Holl

Projectmedewerker: H. Ringenier

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 57469

Bewaarplaats documentatie: RAAP Oost-Nederland

Autorisatie: drs. H.B.G. Scholte Lubberink

Bevoegd gezag: gemeente Harderwijk

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendveldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

telefoon: 0294-491 500

telefax: 0294-491 519

E-mail: raap@raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2013

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Veldkamp Adviesbureau heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juli 2013 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de uitbreiding van het bestaande dierenasiel in de gemeente Harderwijk. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten.

Voor aanvang van het veldonderzoek is door de regioarcheoloog een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Het plangebied bevindt zich binnen AMK-terrein 3219, waar in het verleden diverse vondsten gedaan zijn uit vooral de Steentijd en Vroege Middeleeuwen. Het archeologisch niveau werd direct onder het maaiveld verwacht. Voor het plangebied gold derhalve een hoge archeologische verwachting.

Aanvankelijk zou het plangebied met zes proefputjes worden onderzocht. In het eerste proefputje bleek echter dat de bodem tot meer dan 1 m uit opgebracht/verstoord materiaal bestaat, waarop ervoor gekozen is om eerst boringen te plaatsen op de geplande proefputlocaties. Op basis van deze boringen is vastgesteld dat het mogelijke archeologische niveau zich op 90-120 cm -Mv bevindt. Vanwege deze relatief grote diepte, is ervoor gekozen om geen proefputjes te graven.

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel is een intact podzolprofiel aanwezig, vanaf 90-120 cm -Mv. Aangezien binnen het AMK-terrein 3219 enkele vuursteenvindplaatsen zijn aangetroffen, kunnen dergelijke vindplaatsen ook in het plangebied aanwezig zijn. Archeologische resten van na de Steentijd, worden niet meer verwacht in het plangebied. Indien vuursteenvindplaatsen uit de Steentijd aanwezig zijn, bevinden deze zich op een diepte van minstens 90 cm -Mv.

De verwachting is dat de bodem tot maximaal 80 cm -Mv vergraven wordt, waardoor eventuele dieper gelegen archeologische vindplaatsen niet verstoord zullen worden. Op basis hiervan wordt in het plangebied geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Indien de bodem tot meer dan 80 cm -Mv vergraven gaat worden, wordt geadviseerd een karterend booronderzoek uit te voeren, gericht op het opsporen van vuursteenvindplaatsen (conform Tol e.a., 2012). Hierbij dient geboord te worden in een 4 x 5 m grid met een 15 cm Edelmanboor. Archeologisch relevante lagen dienen te worden gezeefd over een 3 mm zeef.

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente een selectiebesluit.

1 Inleiding

1.1 Kader

In opdracht van Veldkamp Adviesbureau heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in juli 2013 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de uitbreiding van het bestaande dierenasiel in de gemeente Harderwijk. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van de door de regioarcheoloog (dhr. M. Wispelwey) opgestelde archeologische verwachting en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de aard, omvang, datering, kwaliteit (gaafheid en conservering) en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten. Op basis van de onderzoeksresultaten en de aard en omvang van de voorgenomen bodemingrepen is vervolgens in hoofdstuk 4 een advies geformuleerd met betrekking tot eventueel archeologisch vervolgonderzoek.

1.2 Administratieve gegevens

Het plangebied (totaal ca. 200 m²) ligt in bosgebied ten zuidoosten van Harderwijk (figuur 1). Deelgebied 1 heeft een oppervlakte van ca. 50 m² en deelgebied 3 van ca. 150 m². Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 26H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000).

Plaats: Harderwijk

Gemeente: Harderwijk

Provincie: Gelderland

Plangebied: Leuvenumseweg 70 te Harderwijk

Centrumcoördinaten: deelgebied 1: 174.340/480.693; deelgebied 3: 174.366/480.719

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 57469

1.3 Toekomstige situatie

In het plangebied zal het bestaande dierenasiel uitgebreid worden. Naar verwachting zal de bodem tot maximaal 80 cm -Mv vergraven worden, over een oppervlakte van 50 m² (deelgebied 1) en 150 m² (deelgebied 3).

1.4 Onderzoekopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend onderzoek door middel van proefputjes. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeolo-

gische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

2 Archeologische verwachting

Door de regioarcheoloog (dhr. M. Wispelwey, Regio Noord Veluwe) is de volgende archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied:

“De beoogde uitbreiding van het dierenasiel aan de Leuvenumseweg 70 ligt in een gebied dat is aangemerkt als archeologisch monument (AMK-nummer 3219). Het betreft een monument van archeologische waarde dat gelegen is in een gebied met gordeldekzandwelvingen. Door het aantreffen van diverse archeologische vondsten op dit soort bodems hebben deze welvingen een hoge archeologische verwachting mee gekregen. Hier zijn in het verleden archeologische waarden vastgesteld. Het betreft in dit geval vondsten die op het Beekhuizerzand zijn gedaan. De vondsten die verspreid in het gebied zijn gevonden, duiden op nederzettingen uit de Prehistorie en de Vroege Middeleeuwen.

Begin 19e eeuw lag de planlocatie in de heide op een kruispunt van twee wegen. Eén van de twee wegen liep van Leuvenum naar Harderwijk (de huidige Leuvenumseweg) en de andere weg liep van Ermelo naar Beekhuizen. Deze weg is aan de noordzijde van de Leuvenumseweg nog aanwezig, aan de zuidzijde daarentegen niet meer.

Voor het AMK-terrein geldt een vrijstellingsgrens voor ontwikkelingen tot 50 m². De omvang van de ontwikkelingen bij het asiel zijn groter. Daarom is een vorm van archeologisch onderzoek nodig.”

3 Veldonderzoek

3.1 Methodes

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een onderzoek karterende fase door middel van proefputjes. De onderzoeksmethode voor het veldwerk is bepaald aan de hand van het advies gegeven door de regioarcheoloog.

Vanwege de ligging in een AMK-terrein en de verwachting dat het archeologische niveau vlak onder het maaiveld zit, zouden in eerste instantie zes proefputjes van 1 x 1 m gegraven worden. Aangezien tijdens het graven van het eerste proefputje bleek dat de bodem tot meer dan 1 m uit opgebracht/verstoord materiaal bestond, is er in het veld voor gekozen om eerst boringen te plaatsen op de geplande locaties van de proefputjes (figuur 2). Op basis van deze boringen is vastgesteld dat het mogelijke archeologische niveau zich op een diepte van 90-120 cm -Mv bevindt. Vanwege deze relatief grote diepte, is ervoor gekozen om geen proefputjes te graven.

Er is geboord tot maximaal 1,6 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn lithologisch beschreven conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989). De boringen zijn met 06-GPS ingemeten (x/y/z-coördinaten) en tijdens het veldwerk digitaal verwerkt in het boorbeschrijvingssysteem van RAAP (Deborah 2; zie bijlage 1). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

De gebruikte boormethode is geschikt voor het opsporen van archeologische vindplaatsen met een oppervlakte van 300 m² en een matig hoge vondstdichtheid (80 vondsten per m²; zie Tol e.a., 2012).

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Tot 90-120 cm -Mv bestaat het bodemprofiel overwegend uit donkerbruingrijs, matig humeus, zwak siltig, matig fijn zand met zandbrokken en soms met puinresten. Gezien de intacte bodemopbouw hieronder, is dit pakket geïnterpreteerd als een overwegend opgebracht pakket. Naar verwachting is dit het resultaat van egalisatiewerkzaamheden. In deelgebied 3 bestaat de bovenste 50 cm uit lichtgrijs ophoogzand, afgedekt met tegels.

Onder het opgebrachte pakket is een voor een groot deel intact podzolprofiel aangetroffen. In deelgebied 1 is vanaf 90-120 cm -Mv een al dan niet humeuze B-horizont aangetroffen (laag met inspoeling van humus en ijzeroxiden). Deze, vaak sterk ijzerhoudende, laag bestaat uit donker-

bruin, matig fijn, zwak siltig zand en is ca. 10 cm dik. De onderliggende C-horizont (uitgangsmateriaal) is ook sterk ijzerhoudend en lichtgeel tot lichtbruin van kleur.

In deelgebied 3 is vanaf ca. 100 cm -Mv een verploegde E-horizont (laag waar uitspoeling van humus en ijzeroxiden is opgetreden) aangetroffen, bestaande uit lichtgrijs, zwak siltig, matig fijn zand. Hieronder bevindt zich een 5-10 cm dik restant van een B-horizont, bestaande uit donkerbruin, matig fijn, zwak siltig, zwak humeus zand. De onderliggende C-horizont is geel van kleur en bevat roestvlekken.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Wel is een intact podzolprofiel aanwezig, vanaf 90-120 cm -Mv. Aangezien binnen het AMK-terrein 3219, waar het plangebied in ligt, op diverse plaatsen vuursteenvindplaatsen zijn aangetroffen, kunnen dergelijke vindplaatsen ook in het plangebied aanwezig zijn. Deze zijn echter moeilijk door middel van booronderzoek op te sporen vanwege de vaak (zeer) lage vondstdichtheid. Aangezien het onderzoek voldeed een de norm voor het opsporen van de meeste typen archeologische resten van na de Steentijd, worden deze niet meer in het plangebied verwacht. Aangenomen wordt dat nog wel vuursteenvindplaatsen uit de Steentijd aanwezig kunnen zijn. Als dit correct is, bevinden deze zich op een diepte van minstens 90 cm -Mv. Eventuele grondsporen zijn zichtbaar vanaf de C-horizont, op een diepte van 100-140 cm -Mv.

De verwachting is dat de bodem tot maximaal 80 cm -Mv vergraven wordt, waardoor eventuele archeologische vindplaatsen niet verstoord zullen worden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen (§ 1.3), kan worden geconcludeerd dat bij de realisering van de plannen vermoedelijk geen archeologische waarden zullen worden verstoord.

In het plangebied is dieper dan 90 cm -Mv een deels intact podzolprofiel aangetroffen. Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische vindplaatsen aangetroffen, maar er kunnen nog wel vuursteenvindplaatsen aanwezig zijn. Deze zijn moeilijk door middel van booronderzoek op te sporen. Indien de bodem tot meer dan 80 cm -Mv vergraven wordt, wordt geadviseerd een karterend booronderzoek gericht op vuursteenvindplaatsen uit te laten voeren.

4.2 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen (verstoring tot maximaal 80 cm -Mv) geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden onverwacht toch archeologische resten worden aangetroffen, dan is dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap c.q. de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via ARCHIS).

Indien de bodem tot meer dan 80 cm -Mv vergraven gaat worden, wordt geadviseerd een karterend booronderzoek uit te voeren, gericht op het opsporen van vuursteenvindplaatsen (conform Tol e.a., 2012). Hierbij dient geboord te worden in een 4 x 5 m grid met een 15 cm Edelmanboor. Archeologisch relevante lagen dienen te worden gezeefd over een 3 mm zeef.

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente een selectiebesluit.

Literatuur

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104: classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen, 2012. Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek, versie 2.0.

Gebruikte afkortingen

AMK	Archeologische MonumentenKaart
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

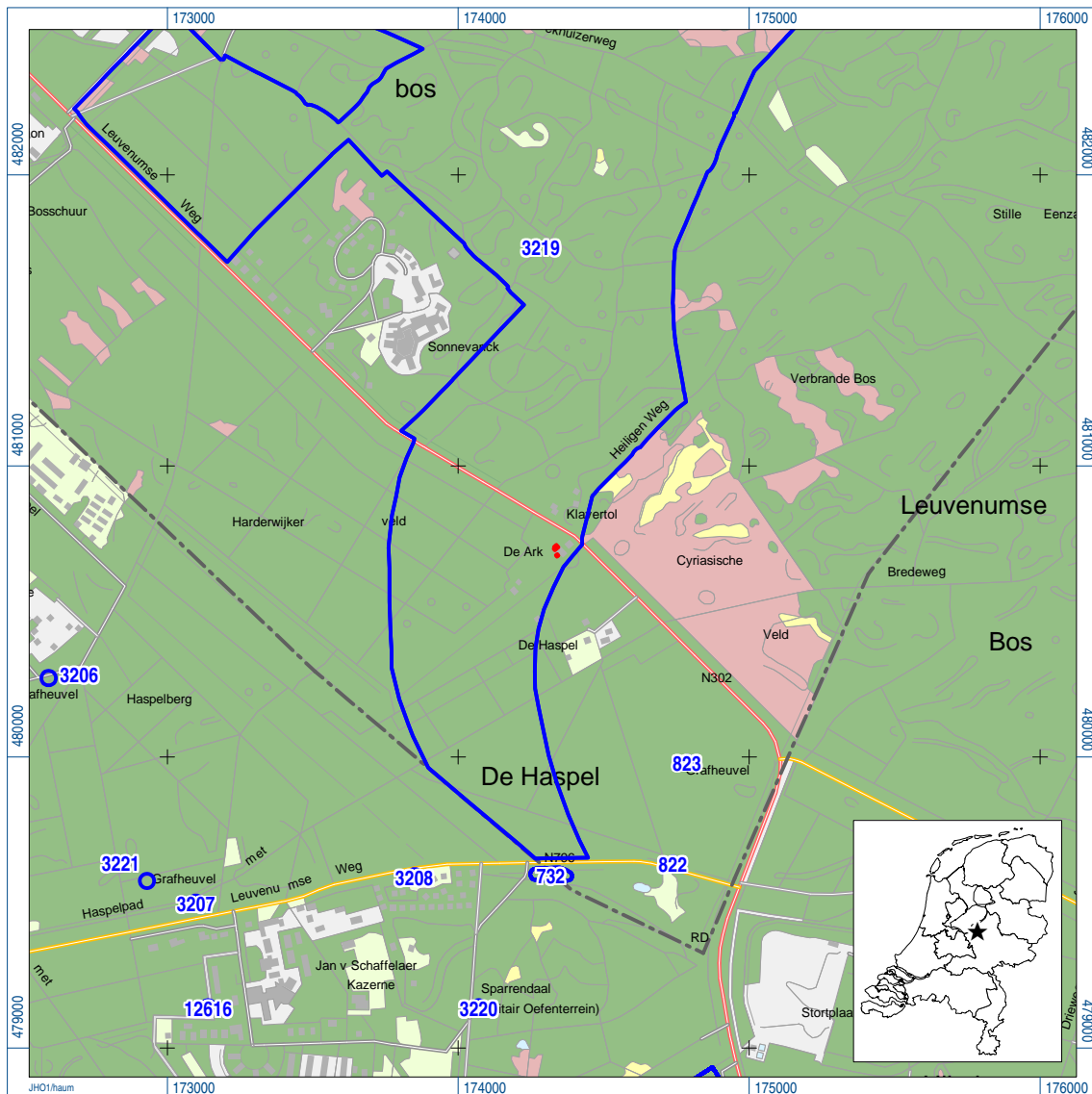
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omlijnd) met ligging AMK-terreinen (blauw omlijnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

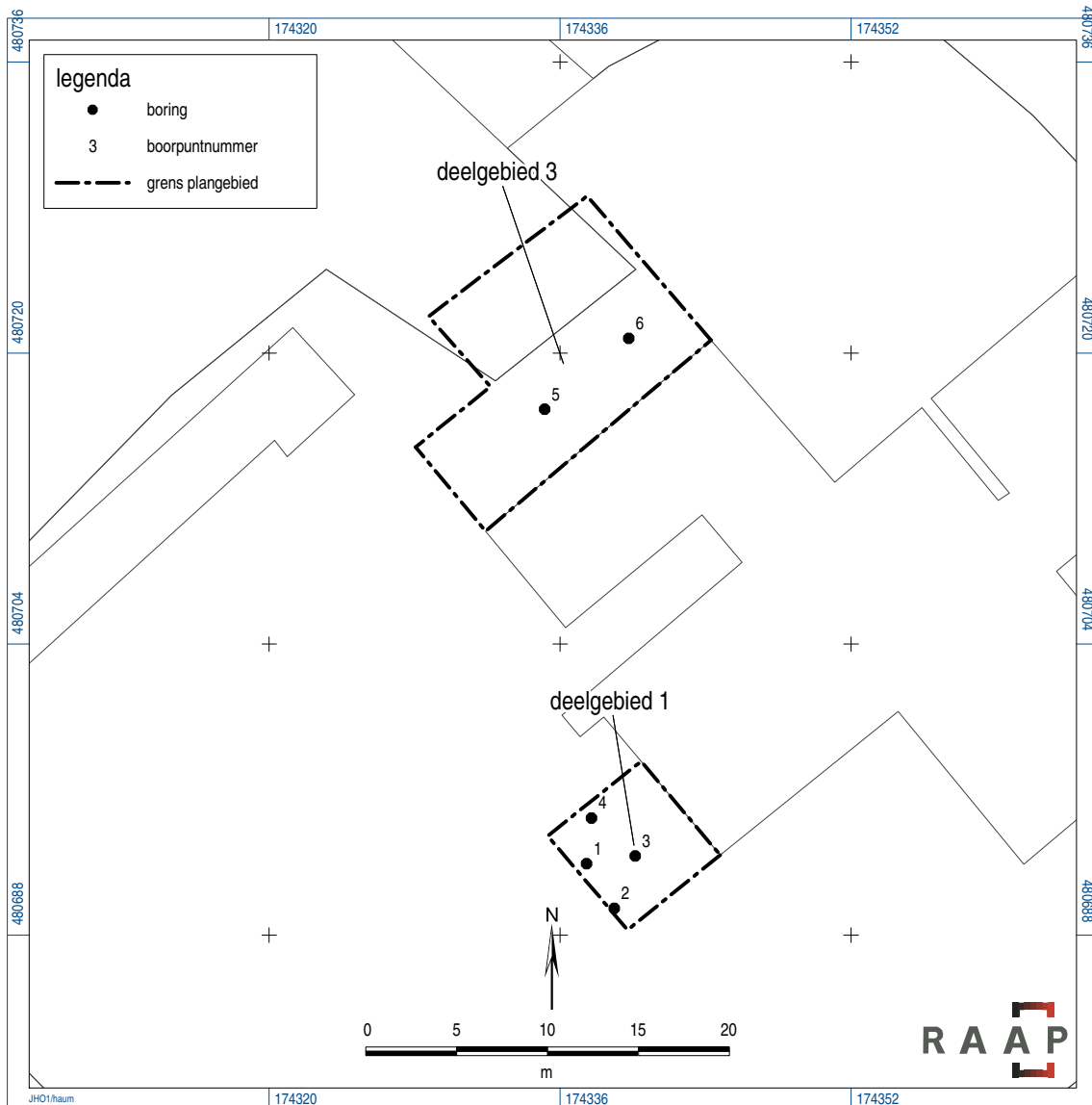
Figuur 2. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

Figuur 1. De ligging van het plangebied (rood omljnd) met ligging AMK-terreinen (blauw omljnd); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Boorpuntenkaart.

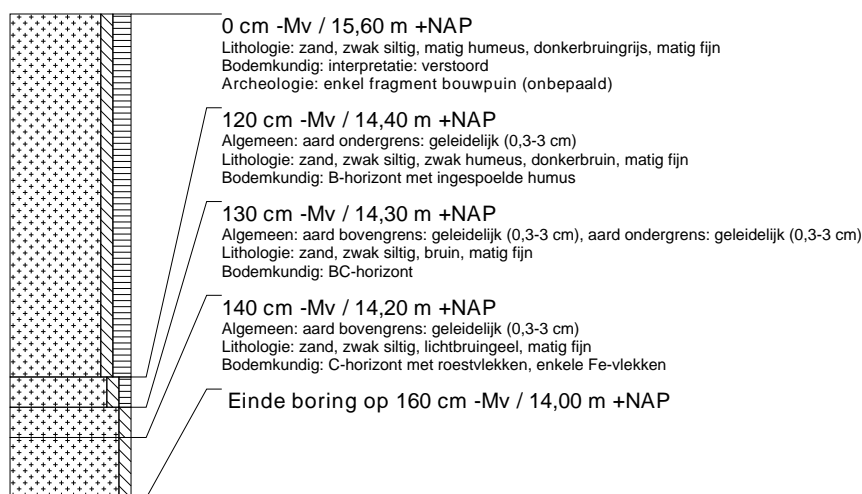
Archeologische perioden			
Tijdperk		Datering	
Nieuwste tijd (=Nieuwe tijd C)		1795	
Nieuwe tijd	B	1650	
	A	1500	
Middeleeuwen	Laat	1250	
	Vol	1050	
	Vroeg	Ottoons	900
		Karolingisch	725
		Merovingisch laat	525
		Merovingisch vroeg	450
Romeinse tijd	Laat	270	
	Midden	70 na Chr.	
	Vroeg	15 voor Chr.	
Prehistorie	IJzertijd	Laat	250
		Midden	500
		Vroeg	800
	Bronstijd	Laat	1100
		Midden	1800
		Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	Laat	2850
		Midden	4200
		Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)	Laat	6450
		Midden	8640
		Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)	Laat	-12.500
		Jong B	-16.000
		Jong A	-35.000
Midden		-250.000	
Oud			

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

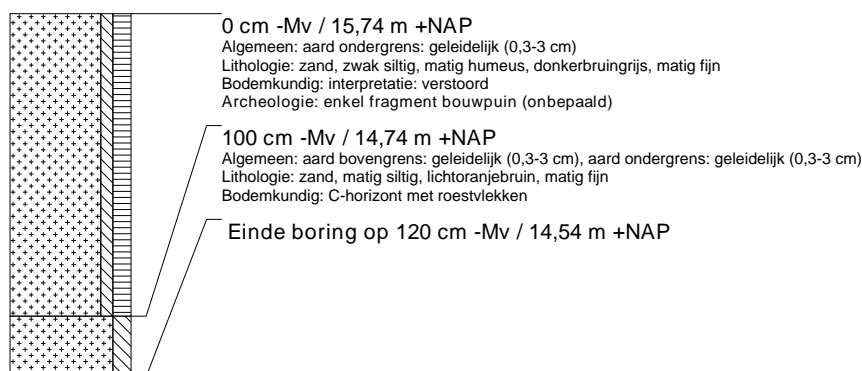
boring: HAUM-1

beschrijver: JH/HR, datum: 3-7-2013, X: 174.337,45, Y: 480.691,94, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 26H, hoogte: 15,60, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, plaatsnaam: Harderwijk, opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau, uitvoerder: RAAP Oost

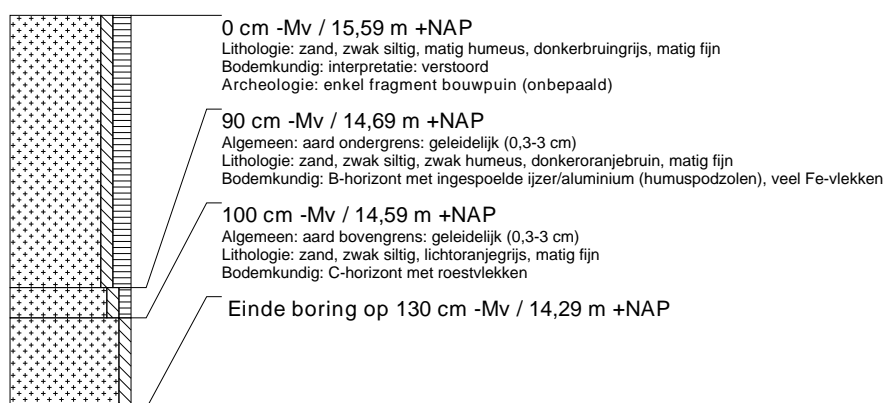
boring: HAUM-2

beschrijver: JH/HR, datum: 3-7-2013, X: 174.338,97, Y: 480.689,47, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 26H, hoogte: 15,74, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, plaatsnaam: Harderwijk, opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau, uitvoerder: RAAP Oost

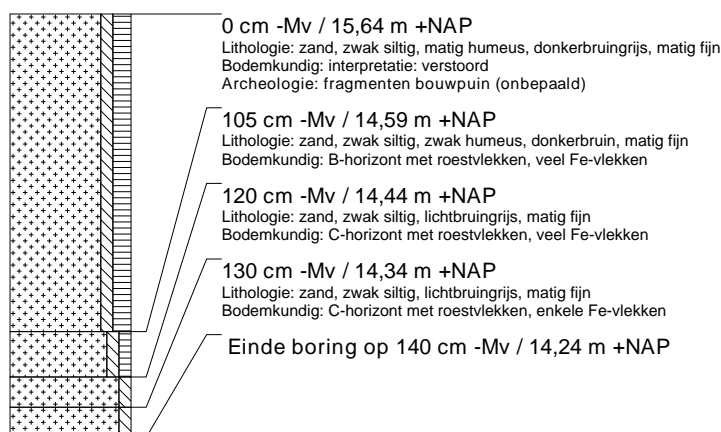
boring: HAUM-3

beschrijver: JH/HR, datum: 3-7-2013, X: 174.340,14, Y: 480.692,36, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 26H, hoogte: 15,59, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, plaatsnaam: Harderwijk, opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau, uitvoerder: RAAP Oost

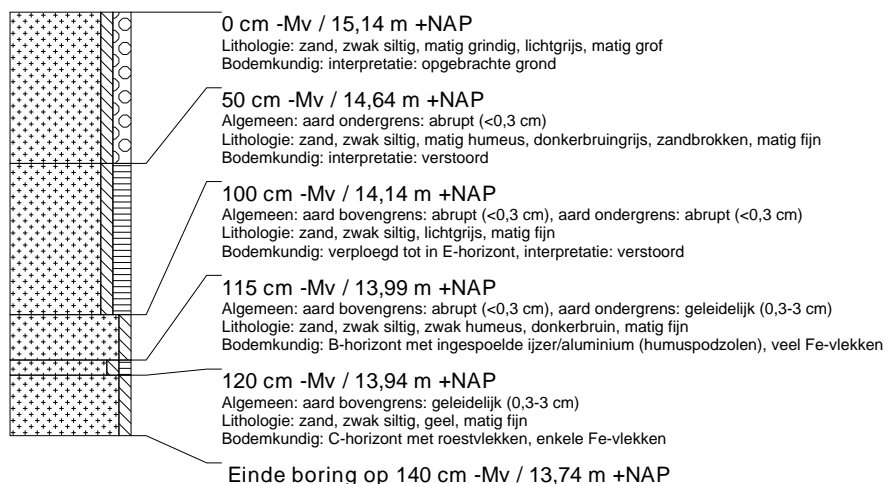
boring: HAUM-4

beschrijver: JH/HR, datum: 3-7-2013, X: 174.337,72, Y: 480.694,43, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 26H, hoogte: 15,64, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, plaatsnaam: Harderwijk, opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HAUM-5

beschrijver: JH/HR, datum: 3-7-2013, X: 174.335,16, Y: 480.716,92, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 26H, hoogte: 15,14, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, plaatsnaam: Harderwijk, opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HAUM-6

beschrijver: JH/HR, datum: 3-7-2013, X: 174.339,78, Y: 480.720,80, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 26H, hoogte: 15,16, precisie hoogte: 1 cm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: verhard, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, plaatsnaam: Harderwijk, opdrachtgever: Veldkamp Adviesbureau, uitvoerder: RAAP Oost

